

Høringsuttalelse fra Statens institutt for rusmiddelforskning – vedr. forslag om endring av lov 2. juni 1989 nr. 27 om omsetning av alkoholholdig drikk mv (alkoholoven) – åpningsdager for salg av alkoholholdig drikk mv.

Sirus har ikke tatt stilling til alle forslag i høringsnotatet, men begrenset uttalelsen til de delene hvor det foreligger relevant forskningsbasert kunnskap om mulige eller sannsynlige konsekvenser av forslagene.

1. Vedrørende forslaget om å åpne for at AS Vinmonopolet kan holde sine butikker åpne jul-, nyttårs-, påske- og pinseaften.

Som et generelt utgangspunkt er det godt dokumentert at økning i tilgjengelighet til alkohol er forbundet med økt konsum og økt omfang av alkoholrelaterte skader (1-3). I Norge står salget fra AS Vinmonopolet for vel halvparten av butikksalget av alkohol (regnet i ren alkohol) og ved å holde åpent 4 (formodentlig korte) dager mer i året, vil økningen i salgstid fra AS Vinmonopolets butikker trolig være på omkring 1 %. På 1970- og 80-tallet var det i perioder lørdagsstengning av butikkene til de statlige alkoholmonopolene i Finland, Norge og Sverige, og evalueringer av disse – relativt større – endringene i salgstider, viste at effekten på det totale alkoholsalget var liten eller ingen. Man fant heller ingen endringer i omfanget av alkoholrelaterte skader som vold og trafikkulykker, men reduksjoner i omfang av offentlig beruselse og behov for avrusning kunne tyde på at denne tilgjengelighetsbegrensningen hadde en effekt på grupper med et svært høyt alkoholkonsum (4). På dette grunnlaget kan man anta at den foreslåtte adgangen til å holde åpent på nevnte dager for AS Vinmonopolet neppe vil få noen effekt på den totale alkoholomsetningen eller det totale omfanget av alkoholrelaterte skader, men det kan imidlertid tenkes at noen høykonsumenter vil drikke mer enn de ellers ville gjort i disse fridagene.

Oppslutningen om effektive alkoholpolitiske virkemidler som monopolordning og begrensning av tilgjengelighet har økt i den norske befolkningen i seinere år, og dette kan delvis sees i sammenheng med økt tilgjengelighet (5, 6). Økning i antall salgsdager som sidestiller AS Vinmonopolet og dagligvarebutikkene, vil derfor kunne bidra til å styrke eller befeste oppslutningen om monopolordningen.
2. Vedrørende forslaget om å åpne for salg av alkoholholdig drikk fra AS Vinmonopolet og dagligvarebutikker på valgdager og dager for folkeavstemning.

Et eventuelt alkoholsalg på disse dagene vil utgjøre en enda mindre relativ økning i salgstiden enn det foregående forslaget, og det vil sannsynligvis ikke ha noen effekt på det totale alkoholsalget eller på omfanget av alkoholrelaterte skader. Det kan imidlertid tenkes at det å åpne for alkoholsalg disse dagene, vil kunne ha litt betydning for oppslutningen om en generelt restriktiv alkoholpolitikk.
3. Vedrørende vurdering av om det bør gjøres endringer i regelverket for når det kan skje utlevering av alkoholholdig drikk bestilt via internett eller telefon fra AS Vinmonopolet.

Dette utgjør formodentlig en svært liten del av salget fra AS Vinmonopolet, og en økning i tidene for utlevering vil sannsynligvis ikke ha noen effekt på det totale salget og formodentlig ikke ha noen betydning for oppslutningen om monopolordningen.

1. Babor T, Caetano R, Casswell S, Edwards G, Giesbrecht N, Graham K, et al. Alcohol: No ordinary commodity. Research and public policy. Second edition. Oxford: Oxford University Press; 2010.
2. Hahn RA, Kuzara JL, Elder R, Brewer R, Chattopadhyay S, Fielding J, et al. Effectiveness of Policies Restricting Hours of Alcohol Sales in Preventing Excessive Alcohol Consumption and Related Harms. *American Journal of Preventive Medicine*. 2010;39(6):590-604.
3. Popova S, Giesbrecht N, Bekmuradov D, Patra J. Hours and Days of Sale and Density of Alcohol Outlets: Impacts on Alcohol Consumption and Damage: A Systematic Review. *Alcohol and Alcoholism*. 2009;44(5):500-16.
4. Mäkelä P, Rossow I, Tryggvesson K. Who drinks more or less when policies change? The evidence from 50 years of Nordic studies. In: Room R, editor. *The effects of Nordic alcohol policies? What happens to drinking and harm when alcohol controls change?* Helsinki: Nordic Council for Alcohol and Drug Research; 2002. p. 17-70.
5. Storvoll EE, Rossow I, Rise J. Changes in attitudes towards restrictive alcohol policy measures: the mediating role of changes in beliefs. *Journal of Substance Use*. 2013(00):1-6.
6. Rossow I, Storvoll EE. Long - term trends in alcohol policy attitudes in Norway. *Drug and Alcohol Review*. 2014.